

Yvirgangur í PORTUGAL

Kvinna dripin av PIDE, tá ið teir leitaðu eftir kommunistum
Sosialisman — eftirmaður hjá Salazar?

Nógur yvirgangur hevur verið í Portugal ta seinastu tíðina. Ein kvinna varð dripin av trygdarløgregluni PIDE, ið gekk og leitaðu eftir ætlaðum kommunistum, og fleiri vórðu sett fäst. — PIDE letur tey leys, fongslar aftur og letur tey aftur leys. Loyndarløgreglan er so sterk, at hon eisini kann kannað fólk, ið ikki eru í varhaldi, siga tveir portugisiskir mótstøðumenn.

Saman við yvirganginum kemur ótrygðin rundan um stjórna. Tann múgvandi borgarastatturin stýðir ikki longur Salazar.

Hansara hjálandakríggi hevur verið til vanlukku fyri figgarstandin í landinum, at sjálvstøðingurin hevur vent sær frá honum. Nú stýrir hesin 78 ára gamli bert við hjálp av loyndarløgregluni og sinum embætismannatøli.

Nýggi ótrygd tók seg upp sjálvstøðingur, ið framvegis stýðir hann, tá hann tann 21. september gav sínum ætlaða »krúnprinsie« sekkinn, til loyngjafarprofessarin Antunes Warena. Hetta er ein nýggi vátan um, at Salazar ynskir stjórn sína bygda upp á persónliga makt. Hann hevur altíð ruddað møguleikar konkurrentar ella eftirmenn av vegnum, og hetta kann koma at fáa sínar fylgjar. Tá ið hann ikki vil tryggja sín eftirmann, nú hann er 78 ár, siga Salazar-viðhaldsmenn:

Hvat hendir tá ið hann doyrt?

Tvey mótstøðufólk vórðu spurð, ið bæði arbeiddu fyri tann portugisiska sosialistaflokkinn í útleid. Tann eini er Ramos da Costa, ið leiðir Paris-skrivstovuna, hin er Tito de Morais, ið arbeiddir frá Rom.

Her er hvat teir svaraðu — og teirra meting av støðuni í Portugal í dag.

AFTANÁ SALAZAR KEMUR HERURIN

Eitt statskvett verður gjørt tá ið Salazar doyrt. Men heryvirmennirnir standa spjaddir. Tað er ein stak afturhaldandi bólkur, ið vil halda áfram í fótsporinum hjá Salazar, ein annar, ið ynskir »eina liberalisering« eftir sponskum myndir (jú, tað passar — vit siggi uppá tað spanska stýrið, sum nógv bleytari enn okkara, siga teir báðir) og so teir ungu heryvirmennirnir, ið hava sosialistiskan sambúg.

Spurningurin er, hvør av hesum bólkum vinnur, og hvussu herurin yvirhøvur stillar seg: Moralurin er dalaður og kanska eisini lýdni hjá teimum av hesum hjálandakríggi, ið ikki gevur nakran sigur. Men møguleikarnir hjá herinum minka, tí eisini hann verður kannaður av trygdarløgregluni.

Men hvør er annars ímóti Salazar í Portugal? Nærum øll, við undantak av embætismanninum og hægri kirkjumanninum.

Valaldurin niður

Í trúntalu síni boðaði Gustav Adolf, sviakongur frá, at stjórnan fer at seta uppskót um at seta valaldurin niður í 19 ár. Valaldurin er í løtuni 20 ár í Svøríki.

Teir ríku borgarnir hava vent honum baki vegna kriggsútreiðslunar — men teir hava ikki funnið aðrar kostir, ið teir kunnu góðtaka.

Tey vitbornu eru ímóti sensurinum, og trótanini av tí andaliga frælsinum.

Idnaðurin er illa fyrri, tí Salazar góðtók, at teir mest framtakshugaðu ímillum arbeidarnar kundu rýma av landinum. Teir vóru farligast politiskt, men týðningarmestir figgarliga. Og í dag er tað næstan ógjørlegt at fáa dygdargott arbeidsfólk til virkni.

Arbeidarastatturin er líka illa fyrri, tí teir hava mist sínar leiðarar.

Katolikkarnir mótmæla — tær stóru leikmannarorslunur eru ikki vórðnar — nakrar kristiliga-demokratiskar orslur, ið vit kenna frá Ítalíu og Fraklandi, men hava hug at gerast meira radikalar — sum svar uppá tað kontanta trýsti frá einvaldsstýrinum. Hetta er ikki nokkur orsla, men fyribils eitt grundarlag fyri henni.

NAVNBROYTING

Tað er so væl at vit í Føroyum skriva, tosa og lesa føroyskt, men...

Nú er stundin komin, at vit fáa okkum føroysk familjunavn í staðin fyri hini dansku. Hansen, Joensen, Jacobsen, Petersen o.s.fr., hesi nøvn fara alt meira at ljóða sum fortíðarlívdur.

Tað er sera lætt at skifta navn, og biligt er tað eisini, kostar 4 krónur. Hjá honum ið skifta vil eftirnavn, er sera lætt at finna hóska andi og vøkur nøvn, og eisini kunnu vit flyta Jacobsen til Jákupsen, Olsen til Ólsson, Mikkelsen til Mikkjalsson o.s.fr. Hann, ið skifta vil navn, skal bert fara til sýslumannin ella fótan at fáa umsóknarblað, og einasta treytin er, at viðkomandi hevur fyllt 21 ár (sjálvræðin sigur lógin).

Nú ynski eg tykkum navnbroytingar frá hini dansku til føroyskt!

Vínarlaga frá føroyingi.

Jannur Sakarisson.

...

FÓLKATINGSVALIÐ

Viðvikjandi valinum í Danmark kom úrslitið har ikki so heilt óvantað, tí at javnaðarflokkurin kom at missa nakað vegna tann

MØGULEIKARNIR HJÁ SOSIALISMUNI

Tann demokratiska sosialisman skuldi hava vissar møguleikar at tikið við maktini í Portugal, um tað kemur gongd í útviklingin. Vandamálið hjá henni er imeðan, at hon ikki eigur nóg nógvar leiðarar.

Avisir heryvirmannabólkar góðtaka sosialismuna, ið yvirhøvur eru moderat vinstrasinnandi og nógvir katolikkar.

Alopsherliðið kann vera teir arbeidarar, ið rýma og koma aftur. 400.000 portugisiskir arbeidsmenn eru í løtuni í Fraklandi. Helvtin av teimum er í Paris, ið sostatt verður »stjórnstórstí býur í Portugal« (tann »stjórnstórstí« er Rio de Janeiro, har enn fleiri rýmdir portugisrar búgva).

Men, sigur Ramos da Costa, vit arbeida við veldigum fordómum. Vit royna at fáa samband við arbeidarnar yvir tað franska arbeidarafelagið FO. Men teir bakka frá einum og hvørjum sambandi við arbeidarafelagi. Tað er fyrri teimum tað sama sum logregla og trýsti frá arbeidsgevarunum. Fyrst tá ið vit hava fingið teir at sæð, at arbeidararorslan í Fraklandi er annarleiðis, er møgulegt at ávirkja teir og byrja at upparbeida kunnleika til felagsarbeid og sosialistiskar hugsjónir.

TRUPULEIKARNIR

Men trupulleikarnir fyrri at gera nakað fyrri at uppbyggja mótstöðu í sjálvum Portugal, eru næstan ikki at vinna á.

PIDE kannar alt. Ein og hvør kann takast og setast inn í varhald í 6 mánaðar uttan dóm. Verður ein tikin og illegal blóð funnin á honum (sum tað sosialistiska blaði »Portugal Socialista«, ið verður prentað í Rom á luftpostpapi og bytt út illegalt) kann hann koma at sita inni millum 2 og 8 ár. Og óttin fyrri at verða fangaður av PIDE er ikki bara fongsl — men eisini torturur.

Tito de Morais og Ramos da Costa — leiðararnir av portugisisku sosialistaflokkinum í útleid við høvuðsmótstöð ávíkavist í Rom og Paris — metja ikki støðuna í Portugal serliga ljóst. Eitt hermanna-kvett halda teir er fremsti møguleiki í løtuni.

harða ágang frá borgarligu flokkunum, sum m.a. annað løgdu áherðslu á krónuniðurskurin og tiltøk í samband harvið. Hóast teir vistu at krónuniðurskururin sum ein fylgja av pundskerkingini neyvan hevði verið møgulegt at sloppið úttannum, um teir borgarligu sótu við. Men tað mest ótrúliga ber ofta ávokst í einum valstriði.

Men tað sum tó stendur eftir er, at valsigurin ikki kom hvørki konservativu ella vinstra — ið hvussu er ikki konservativu í so stórum sum teir høvdu roknað við — men radikala flokkinum.

— Skuldi tað vera, at ein borgarlig stjórn verður skipað, so fæst at siggja hvørji mirakul hon verður for fyrri at fremja. Men nú meðan teir borgarligu fáast við at skipa stjórn, hava teir latið siga, at ætlanin er at innfrysta eina dýrtíðarvibót, sum teir feldu javnaðarstjórnina upp á.

Hvat viðvíkur valinum heima hjá okkum er vert at merkja sær, at javnaðarflokkurin hóast sín harða ágang stóð seg mannliga — og serliga P. M. Dam og J. Nielsen, sum báðir vóru fyrri ómetaliga hørðum álopum. Bæði í talu og skrift varð tikið so dyggan til um at møta fjølment og geva P. M. Dam eitt so dygt misálit, at hann veruliga kundi ásanna hvat hann hevði gjørt við at lata seg stilla upp; men himmalrópið gav ikki tað, ið roknað var við. Tað gleði fingi ikki hansara politisku útlavangar.

Presentliga afturgongdin fyri javnaðarflokki, sum útvarpið boðaði frá, kunna bara slíkir fantast-

ar sum Niels Juul og Finnboigi finna uppá at koma við. Teir máttu heldur vilja verið so mikið ærligir at viðgingið, at hvørki javnaðarflokkurin ei heldur sambandsflokkurin hava reservaflokkar at taka av til tilíkt val. Sum ærligir fólkafloksmenn siga aftaná valið, at luttøkan Háruni og fólkaflokkurin kann verða ein stokkut gleði.

Tann margháltligi atburður, sum tjóðveldisflokkurin brúkar til eitt val, sum hann vanvirðir, skal ivaleyst koma honum aftur um brekkur. Tjóðveldisfl. er gingin aftur trý tve seinastu lögtingsvalini. Lat síðan 14. September eggja sín-um til at velja fólkaf.

D. J.

VAGAFLUGVING ELLA FØROYAFLUGVING?

Skal tað flúgvast til Føroyar, má tað kannast hvar frægasta pláss finst sum start- og landingarpláss. Tey plássini eru fá í nýstast kunnu, kansla bara eitt (Sandoy).

Kanning er farin fram, ymsastadni, men ikki á Sandoy.

Tað sigst, at kanningar bara fara fram eftir áheitan og ávísing av ámyndugleikumun her.

Tað má spyrjast, hví ikki Sandoy verður kannað? skal flúgvingin gerast til »lokalpatriotiske« og ikki føroyskt mál?

Um so er, verður eisini hetta mál ein kryptil.

Ein ið interessar seg fyri fløgmalinum.

Tryggingarsambandið FØROYAR

Føroya Kriggstrygging	Tlf. 1090
Føroya Sjóvátrygging	- 1090
Føroya Brunatrygging	- 1098
Føroya Vanlukutrygging	- 1466

Vit tryggja:

Bátar, skip, vorur, hús, innbúgv, akfør o. a.

Føroyingar eiga at tryggja í landsins egnu trygging.

Haldið Sosialin !